
Дубенське Євангеліє

Багатим був Преображенський монастир, далеко линула слава про його хороші справи. Керували тут вчені архімадрити, часто приїжджав його засновник князь Василь Острозький, наділяючи монастир новими привілеями і землями.

Набожністю і працелюбністю відзначався в обителі ієромонах Арсеній.

Поки є мова, живе народ, — навчав він монахів. — Ми повинні шанувати мову свого народу, берегти націю.

В те літо католики відзначали сторіччя від дня флорентійського собору, який проголосив єдність християнської релігії. Але не було єдності, кривавим стало те сторіччя.

Після одруження великого литовського князя Ягайла в 1395 році на польській королеві Ядвизі і об'єднання Литви з Польщею, в Україну посилено почав проникати католицизм. Мета була одна— викорінити православну віру і окатоличити народ.

Це дуже добре розумів і бачив ієромонах Арсеній.

А час був важким і жорстоким. Через кожні два роки Волинь спустошувалась татарами. Кримського хана підкупляли подарунками то московський князь, то польський король. А татари, отримавши «гостинець», робили набіги то в Україну, то на Московію.

Спустошувалась земля, а страшніше, коли подібне переживала людська душа.

— Треба читати слово Христове рідною мовою, — навчав Арсеній. — Любіть мову і бережіть її.

Після того, як в Луцьку Ягайло збудував католицький костюл, Арсеній твердо вирішив написати Євангеліє рідною мовою.

Писав Арсеній не поспішаючи, щоб не зробити прикро народові чужим словом, щоб не розгнівити високий синкліт і не накликати на себе кару Божу. Перед ним лежали сербські і болгарські тексти, він ввіряв їх з грецькими і відшукував своє звучання.

...У заплавах ріки Ікви то спалахував зелений килим, то вітер гуляв сухими очеретами. Хіба тільки за такими ознаками Арсеній помічав як змінювались пори року. Він знову накривав плечі кожухом, сівав

поближче до грубки і запалював свічку. Він не рахував роки, він лічив написані сторінки. Ось його рукопис від Луки, від Марка... Коли останній листок Євангеліє він поклав на стіл, то повернув погляд до найпершого: там був записаний день початку його праці. Поглянув і не повірив своїм очам: з того літнього дня пройшло двадцять дев'ять років.

...Після Євангеліє отця Арсенія були написані на Волині й інші: Четвертинське, Пересопницьке, Струмилівське ...

— Монахи тепер ще раз і ще раз переписуть його і буде наповнюватися і книгами Божими наша земля, — сказав він, розправляючи старечі плечі. — Хай люди читають і пам'ятають з якого вони роду.

Не знав тоді отець Арсеній, що його праця переживе століття і як офіційна реліквія минулого буде зберігатися в Рум'янцевському музеї Москви.

*І. ДУБОВСЬКИЙ. Вісник Дубеницини. – 1993. –
22 вересня*